

PEAINSPEKTORITEENISTUSE (PIT) PÕHIMÄÄRUS

I. Üldsätted

1. Peainspektoriteenistus (edaspidi *teenistus*) on Kaitseväe peastaabi (edaspidi *peastaap*) allüksus.
2. Teenistuse ülem – Kaitseväe peainspektor (edaspidi *peainspektor*) on aruandekohustuslik Kaitseväe juhataja ees. Teenistus on oma ülesannete täitmisel sõltumatu.
3. Teenistuse koosseisu kuuluvad:
 - 1) peainspektor;
 - 2) õigusvahemees;
 - 3) Kaitseväe töökeskkonnagrupp (edaspidi *töökeskkonnagrupp*).

II. Teenistuse juhtimine

4. Teenistust juhib peainspektor, kelle nimetab ametikohale ja vabastab ametikohalt Kaitseväe juhataja.
5. Kaitseväe õigusvahemehe (edaspidi *õigusvahemees*) ja töökeskkonnagrupi teenistujad nimetab ametikohale ja vabastab ametikohalt Kaitseväe juhataja peainspektori ettepanekul.
6. Peainspektori äraolekul täidab tema ülesandeid õigusvahemees.
7. Peainspektori teenistuskohustused sätestab lisaks peastaabi põhimäärusele käesolev põhimäärus. Õigusvahemehe ja töökeskkonnagrupi teenistujate pädevus, alluvus ja teenistuskohustused, mis ei ole sätestatud käesolevas põhimääruses, määratakse kindlaks nende ameti- või tööjuhendis, mille kinnitab Kaitseväe juhataja.

III. Teenistuse põhiülesanded

8. Teenistuse põhiülesanne on Kaitseväe mobilisatsioonivõimekuse, lahinguvalmiduse, sõjaväelise väljaõppe, tehnika ja relvastuse kasutamise ja hoiustamise järelevalves osalemine, järelevalve Kaitseväe sisekorra üle, kontroll kaitseväeteenistuse korraldamise õiguspärasuse ja otstarbekuse üle ning kaitseväeteenistusega seotud asjades.
9. Teenistuse tegevuse objektiks võivad olla kõik Kaitseväe struktuuriüksused, süsteemid, protsessid, toimingud, funktsioonid ja tegevused.
10. Peainspektor esitab vähemalt kord aastas Kaitseväe juhatajale eelneva aasta tegevuste kokkuvõtte.

IV. Teenistuse pädevus järelevalve alal

11. Järelevalvetega seotud ülesannete täitmiseks teenistus:
 - 1) kontrollib Kaitseväe juhataja poolt Kaitseväe struktuuriüksusele antud käskude ja korralduste täitmist;
 - 2) viib läbi järelevalvet kaitsevalmiduse, mobilisatsioonivõimekuse, lahinguvalmiduse, sõjaväelise väljaõppe, tervishoiu ja tööohutuse valdkonna ning sisekorra kontrollimiseks;

- 3) viib läbi kontrollkäike kaitseväeteenistuse korralduse õiguspärasuse ja otstarbekuse kontrollimiseks ning kaitseväelaste teenistusalaste avalduste lahendamiseks;
- 4) analüüsib riske, mis võivad ohustada Kaitseväele pandud ülesannete täitmist ja seatud eesmärkide saavutamist ning vajadusel teeb ettepanekuid riskide vähendamiseks;
- 5) viib vajadusel või Kaitseväe juhataja korraldusel läbi erakorralisi järelevalveid;
- 6) nõustab Kaitseväe struktuuriüksusi ning teeb vajadusel ettekirjutusi teenistuse vastutusalasse kuuluvates küsimustes;
- 7) nõustab teenistusse pöörduvaid kaitseväelasi, lahendab saabunud avaldusi, edastab tema pädevusse mittekuuluvad avaldused vastavalt pädevusele või tagastab avaldajale;
- 8) esitab Kaitseväe juhatajale operatiivselt objektiivse teabe avastatud õigusrikkumiste, teenistuse korraldamise ebaotstarbekuse ning ressursside kasutamise mitte heaperemehelikkuse faktide kohta;
- 9) viib läbi järelkontrolle, veendumaks, kas antud soovitusel on ellu viidud õigeaegselt ja efektiivselt;
- 10) analüüsib ja hindab järelevalve tulemusi.

V. Teenistuse volitused

12. Peainspektoril, õigusvahemehel ja töökeskkonnagrupi juhatajal on ametikohajärgsete teenistusülesannete täitmiseks volitus:
 - 1) teha järelevalvet, kontrollkäike, visiite, külastusi ja teostada muid toiminguid;
 - 2) osaleda Kaitseväe plaanide ja kavade koostamises;
 - 3) analüüsida Kaitseväe tegevust reguleerivaid õigusakte, Kaitseväe struktuuriüksuste kontrolli tulemusi, teenistusele Kaitseväe kohta esitatud avaldusi ja nende menetlemise tulemusi ning esitada Kaitseväe juhatajale ettekandeid teenistuse tööst ja selle tulemustest;
 - 4) omada juurdepääsu Kaitseväe kõikidele territooriumitele, aladele, ruumidele, seifidele, dokumentidele ning elektroonilistele ja paber kandjal olevatele andmebaasidele;
 - 5) saada Kaitseväe juhtkonnalt ja teenistujatelt vajalikku informatsiooni, materjale ning nii kirjalikke ja suulisi seletusi;
 - 6) keelduda teenistuse sõltumatust kahjustavate korralduste täitmisest;
 - 7) teha peastaabi ülemale, väeliikide ning teistele Kaitseväe juhataja vahetus alluvuses olevatele struktuuriüksuste ülematele ettepanekuid neile alluvate struktuuriüksuste teenistujate kaasamiseks järelevalvete läbiviimisse;
 - 8) saada regulaarselt vajalikku täiendkoolitust;
 - 9) töötada välja oma tegevusvaldkonda kuuluvate õigusaktide eelnõud või osaleda nende väljatöötamisel;
 - 10) korraldada oma tegevusvaldkonda kuuluvate dokumentide väljatöötamist;
 - 11) esitada arvamusi ja teha ettepanekuid teiste ametkondade poolt ettevalmistatud Kaitseväe tegevust puudutavate teenistuse tegevusvaldkonda käsitlevate või sellega seotud õigusaktide eelnõude kooskõlastamisel;
 - 12) nõustada Kaitseväega teenistus- või töösuhtes olevaid isikuid ning kaitseväeteenistusse saabuvald isikuid;
 - 13) edastada teenistuse pädevusse mittekuuluvad avaldused vastavalt pädevusele ühes palvega teavitada menetlemise tulemustest teenistust ja avaldajat;
 - 14) osutada abi struktuuriüksustele teiste ametkondade tegevusse puutuvate küsimuste lahendamisel ja teha nendega koostööd teenistuse tegevusvaldkonna piires.

VI. Teenistuse pädevus avalduste menetlemisel

13. Igal kaitseväeteenistuses oleval kaitseväelasel ja Kaitseväega teenistus- või töösuhtes oleval isikul on õigus pöörduda otse õigusvahemehe poole avaldusega hinnata või tuvastada:
 - 1) ülema antud käskkirja, käsu või korralduse põhiseadusele ja seadustele vastavust;
 - 2) ülema või teenistuskaaslaste poolt tema põhiõiguste ja -vabaduste tagamise

- põhimõtte ning hea halduse tava järgimist;
- 3) ülema või teenistuskaaslaste poolset diskrimineerimist:
- a) soo;
 - b) rassi;
 - c) rahvuse (etnilise kuuluvuse);
 - d) nahavärvuse;
 - e) keele;
 - f) päritolu;
 - g) usutunnistuse või usulise veendumuse;
 - h) poliitilise või muu veendumuse;
 - i) varalise või sotsiaalse seisundi;
 - j) vanuse;
 - k) puude;
 - l) seksuaalse suundumuse;
 - m) muu diskrimineerimistunnuse tõttu.
- 4) muid kaitseväeteenistuse alaseid minetusi.
14. Peainspektor võib volitada talle adresseeritud avaldust menetlema õigusvahemehe või töökeskkonnagrupi juhataja. Avalduse menetlemisel on selle menetlejal käesolevas peatükis järgnevalt sätestatud pädevused.
15. Avalduse aluseks olevas asjas ei tohi olla jõustunud kohtu või muud riiklikult moodustatud vaideorgani lõppotsust ning samaaegselt toimuda distsiplinaar-, väärteo-, kriminaal-, või kohtumenetlust.
16. Õigusvahemees jätab avalduse läbi vaatamata, kui avalduse lahendamine ei kuulu tema pädevusse.
17. Õigusvahemees võib jätta avalduse läbi vaatamata, kui:
- 1) avaldus on ilmselgelt alusetu;
 - 2) avaldus on esitatud pärast ühe aasta möödumist ajast, mil isik sai või pidi saama teada oma õiguste rikkumisest;
 - 3) kui samas asjaga seotuna toimub vaidemenetlus või muu (mitte)kohustuslik kohtueelne menetlus;
 - 4) avaldus puudutab teenistuse enda poolt väljatöötatud protsesse, toiminguid või dokumente;
 - 5) avaldus puudutab terviseseisundi (sh diagnoosi) hindamist;
 - 6) esineb muu seadusest tulenev vastamisest loobumise võimalus.
18. Õigusvahemees teeb avalduse läbi vaatamata jätmise avaldajale teatavaks kirjalikult. Teates tuleb avalduse läbi vaatamata jätmist põhjendada. Elektrooniliselt esitatud avaldusele võib vastuse edastada elektrooniliselt.
19. Õigusvahemees alustab menetlust isiku avalduse või talle laekunud teabe alusel omal algatusel.
20. Kui seadus ei sätesta menetlustoimingu vormi ja muid üksikasju, määrab toimingu vormi õigusvahemees, lähtudes eesmärgipärasuse, tõhususe, lihtsuse ja kiiruse põhimõttest ning vältides isikule üleliigsete kulutuste ja ebameeldivuste tekitamist.
21. Õigusvahemees taandab enda asja menetlemisest, kui ta kahtleb oma erapooletuses.
22. Õigusvahemehe taandamiseks esitab avaldaja või vastustaja põhjendatud taotluse peainspektorile.
23. Õigusvahemees selgitab välja menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral kogub tõendeid omal algatusel.

24. Õigusvahemehel on avalduse menetlemise käigus vaba juurdepääs Kaitseväge struktuuriüksuse valduses olevatele dokumentidele ja muule materjalile. Kaitseväge struktuuriüksus või isik peab võimaldama õigusvahemehel tingimusteta ja viivitamata saada struktuuriüksuse või isiku valduses olevaid dokumente ja muid materjale ning pääseda asjaomasesse kohta, kui see asub Kaitseväge territooriumil.
25. Õigusvahemehel on õigus teha kontrollkäiku Kaitseväge struktuuriüksusesse. Kontrollkäiku võib ta teha ka ette teatamata ning sellele võib kaasata erialaasjatundjaid.
26. Kaitseväge struktuuriüksus tagab õigusvahemehele kontrollkäigu ajal:
 - 1) vaba juurdepääsu teabele, mis on vajalik, et kontrollida, kas Kaitseväge struktuuriüksus järgib põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtteid ning hea halduse tava;
 - 2) vaba juurdepääsu teabele, mis on vajalik küsimuse lahendamiseks;
 - 3) ligipääsu Kaitseväge struktuuriüksuse hoonetesse ja territooriumile;
 - 4) võimaluse vestelda igas struktuuriüksuses Kaitseväega teenistus- või töösuhtes oleva isikuga ilma teiste isikute juuresolekuta.
27. Õigusvahemehel on õigus nõuda oma ülesannete täitmiseks vajalikku teavet igalt Kaitseväge struktuuriüksuselt ja Kaitseväega teenistus- või töösuhtes olevalt isikult.
28. Kaitseväge struktuuriüksus ning Kaitseväega teenistus- või töösuhtes olevad isikud edastavad nõutud teabe õigusvahemehe määratud tähtaja jooksul.
29. Õigusvahemehes võib nõuda Kaitseväge struktuuriüksuse ülemalt ja teistelt Kaitseväega töö- või teenistussuhtes olevatelt isikutelt, et nad annaksid asjas kirjaliku seletuse.
30. Õigusvahemehes võib menetluses võtta protokollitud ütluse isikult, kelle kohta on andmeid, et ta teab asjas tähtsust omavaid asjaolusid ning on võimeline andma nende kohta õigeid ütlusi.
31. Ütlust andma kutsutud isik on kohustatud ilmuma õigusvahemehe kutse peale. Isiku ülem on kohustatud võimaldama isikul ilmuda õigusvahemehe juurde.
32. Menetlus lõpeb seisukohavõtuga, milles õigusvahemehes annab hinnangu Kaitseväge struktuuriüksuse või isiku tegevuse õiguspärasusele ja vastavusele hea halduse tava nõuetele.
33. Õigusvahemehes võib oma seisukohas juhtida tähelepanu, anda soovitusi ja muul viisil väljendada oma arvamust, samuti teha ettepanekuid rikkumise kõrvaldamiseks.
34. Õigusvahemehe seisukoht tehakse avaldajale ja menetluses osalenud Kaitseväge struktuuriüksuse ülemale teatavaks taasesitamist võimaldavas vormis.
35. Õigusvahemehe seisukoht ei ole vaidlustatav kohtus, kuid avaldaja ja menetluses osalenud ülem, kelle tegevusele esitatud kaebust menetleti, võivad õigusvahemehe seisukoha peale pöörduda Kaitseväge juhataja poole peainspektori kaudu.
36. Õigusvahemehe seisukohas sisalduva soovitusi või ettepaneku saanud Kaitseväge struktuuriüksus teatab õigusvahemehe või peainspektori nõudmisel tema määratud tähtaja jooksul, kuidas on soovitusi või ettepanekut järgitud.
37. Kui õigusvahemehe soovitusi või ettepanekut ei täideta või järelepärimisele ei vastata, võib õigusvahemehes teha selle kohta ettekande Kaitseväge struktuuriüksuse ülema otsesele ülemale.
38. Kui õigusvahemehes leiab, et Kaitseväge ülema käskkirja, käsk või korraldus kas täielikult või osaliselt ei vasta põhiseadusele või seadusele, teeb ta käskkirja, käsu või korralduse andnud ülemale ettepaneku see käskkirja, käsk või korraldus 20 päeva jooksul põhiseaduse

ja seadusega kooskõlla viia.

39. Kui käskkirja, käsu või korralduse andnud ülem ei ole 20 päeva jooksul, arvates õigusvahemehe ettepaneku saamise päevast, käskkirja, käsku või korraldust põhiseaduse või seadusega kooskõlla viinud, võib peainspektor teha Kaitsevæe juhatajale ettepaneku tunnistada ülema käskkiri, käsk või korraldus või selle säte kehtetuks.

VII. Teenistuse pädevus töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas

40. Töökeskkonnagrupi eesmärk on koordineerida töötervishoiu ja tööohutuse ning tuleohutuse valdkonda reguleerivate õigusaktide täitmist Kaitsevæes.
41. Töökeskkonnagrupi juhataja oma põhiülesannete täitmiseks:
- 1) juhib töökeskkonnagrupi tööd ja tagab töökeskkonnagrupile pandud ülesannete täitmise;
 - 2) korraldab töökeskkonna riskianalüüside koostamist ning toetab nende põhjal tegevuskavade koostamist;
 - 3) korraldab süstemaatilise töökeskkonna sisekontrolli läbiviimist ning toetab selle alusel tegevuskavade uuendamist;
 - 4) korraldab töötervishoidu ja töökeskkonda kirjeldavate andmete koondamist ühtsesse andmekogusse ning teostab nende pidevat analüüsi;
 - 5) jälgib tööõnnetuste uurimistulemusi ning teeb ettepanekud ennetusmeetmete rakendamist samalaadsete tööõnnetuste vältimiseks;
 - 6) osaleb töötervishoiu ja tööohutusosalaste ohutusjuhendite koostamisel ning jälgib juhendamise läbiviimist struktuuriüksustes;
 - 7) jälgib tervisekontrollide läbiviimist, tervisekontrollide tulemusi ning koordineerib töötervishoiuarsti poolt määratud ettepanekute ja soovitude rakendamist;
 - 8) osaleb töökeskkonnanõukogu tegevuses ning suhtleb töökeskkonnavolinikega;
 - 9) osaleb uute ja renoveeritavate hoonete töökohtade planeerimise protsessis.

VIII. Peainspektor

42. Peainspektor teenistuse ülemana täidab lisaks peastaabi põhimääruses sätestatud osakonna ülema funktsioonidele järgmisi ülesandeid:
- 1) korraldab teenistuse koostööd Kaitsevæe struktuuriüksustega ja peastaabi osakondadega;
 - 2) otsustab alluvate tööjaotuse oma pädevuse piires;
 - 3) korraldab oma teenistusülesannete piires kohtumisi, töörühmade ja koosolekute kokkukutsumist või teeb vastavaid ettepanekuid Kaitsevæe juhatajale, peastaabi ülemale ning teiste struktuuriüksuste ülematele;
 - 4) korraldab oma teenistusülesannete valdkonnas dokumentide koostamist ja kooskõlastamist, millega võetakse rahalisi või varalisi kohustusi ning mis annavad õigusi või panevad kohustusi peastaabi välistele isikutele ja esitab need allakirjutamiseks peastaabi ülemale;
 - 5) korraldab oma teenistusülesannete valdkonda puudutavates küsimustes informatsiooni kogumist, vajadusel vastavate ülevaadete koostamist ning peastaabi andmekogude ja registrite täiendamist;
 - 6) osaleb kaitsevæelaste teenistuskäiku korraldavate komisjonide töös või annab hinnangu komisjonis tõstatatud küsimustele;
 - 7) korraldab teenistuse kasutuses oleva riigivara ja rahaliste vahendite sihiparast, otstarbekat ja heaperemehelikku kasutamist;
 - 8) korraldab oma pädevuse piires riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja selle alusel kehtestatud nõuete täitmist teenistuses;
 - 9) korraldab talle teenistuse tõttu teatavaks saanud salastatud teabeks või asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teabe, samuti teiste isikute perekonna- ja eraelu puudutava teabe hoidmise vastavalt Kaitsevæe asjaajamiskorras ja teistes vastava juurdepääsupiiranguga teabe kasutamist reguleerivates õigusaktides toodule.

IX. Teenistuse dokumendiplank

43. Peainspektoril, õigusvahemehel ja töökeskkonnagrupi juhatajal on oma tegevusvaldkonda puudutava teabe ning järelpärimiste ja seisukohtade edastamiseks õigus kasutada Kaitseväge dokumendiplanki.